

Sygn. akt SDI 71/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby
Radców Prawnych Anny Kończyk,

w sprawie **radcy prawnego L. O.**,

obwinionego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 29 ust. 2 i 3
Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 3 listopada 2016 r. kasacji
wniesionych przez obrońcę obwinionego oraz Ministra Sprawiedliwości - na
niekorzyść obwinionego,

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
w [...] z dnia 7 kwietnia 2016 r., sygn. akt WO-.../15,

zmieniającego orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby
Radców Prawnych w [...] z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt D-.../14,

**uchyła zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Radca prawny L. O. został obwiniony o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na tym, że: „w umowie zlecenia z dnia 5 kwietnia 2012 r. zawartej z p. L. W. o prowadzenie sprawy w przedmiocie zniesienia współwłasności nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą KW [...] ustalił wynagrodzenie w wysokości 17 % wartości przysługującego Zleceniodawcy udziału w prawie własności przedmiotowej nieruchomości określając to jako wynagrodzenie za sukces, a w innym miejscu umowy wpisał, że rezygnuje z wynagrodzenia za prowadzenie sprawy, tj. czynu określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 29 ust. 2 i 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącego załącznik do uchwały nr 8 VIII Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r.)”.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] orzeczeniem z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt D-.../14, uniewinnił radcę prawnego L. O. od zarzucanego mu czynu.

Odwołanie od tego orzeczenia złożył Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] i zarzucając, między innymi, błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść, wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uznanie obwinionego winnym popełnienia zarzucanego mu czynu i wymierzenie kary zawieszenia w prawie wykonywania zawodu przez okres lat dwóch oraz obciążenie go kosztami postępowania za obie instancje.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] orzeczeniem z dnia 7 kwietnia 2016 r., sygn. akt WO – .../15, zmienił orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 6 marca 2015 r. i uznał radcę prawnego L.O. winnym popełnienia zarzucanego mu czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 29 ust. 2 i 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, a na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych

wymierzył obwinionemu karę pieniężną w wysokości 9000 zł. Nadto zasądził od obwinionego na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] koszty postępowania odwoławczego w zryczałtowanej wysokości 2000 zł.

Kasacje od wyroku Sądu odwoławczego wywiedli Minister Sprawiedliwości oraz obrońca obwinionego.

Minister Sprawiedliwości w kasacji wniesionej na niekorzyść obwinionego, zarzucił „rażące naruszenie prawa, to jest obrazę przepisów prawa procesowego, mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez skazanie obwinionego radcy prawnego L. O. w postępowaniu odwoławczym za delikt dyscyplinarny z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 29 ust. 2 i 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, podczas gdy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] orzeczeniem z dnia 6 marca 2015 r. uniewinnił go w I instancji od jego popełnienia”. Skarżący w konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] do ponownego rozpoznania.

Obrońca L. O. zarzuciła w kasacji „rażące naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

- art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez niedopuszczalną zmianę wyroku uniewinniającego obwinionego radcę prawnego wydanego przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt D-.../14 poprzez skazanie obwinionego oraz wymierzenie mu kary dyscyplinarnej i obciążenie kosztami postępowania odwoławczego;

- art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych poprzez oparcie orzeczenia jedynie na części zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, tj. wyłącznie na pisemnej treści umowy i całkowite pominięcie zeznań złożonych przez świadków w niniejszej sprawie, a przede wszystkim przez pokrzywdzoną L. W. oraz wyjaśnień obwinionego”.

Podnosząc te zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych, alternatywnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu czynu, przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacje Ministra Sprawiedliwości oraz obrońcy obwinionego w zakresie postawionego w nich zarzutu naruszenia prawa procesowego, tj. art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych są zasadne i dlatego też Sąd Najwyższy wydał orzeczenia kasatoryjne, a sprawę przekazał do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Mają rację skarżący, gdy wskazują, że skoro Wyższy Sąd Dyscyplinarny zmienił zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego uniewinniające L. O. od zarzucanego mu czynu i skazał wymienionego, to tym samym postąpił wbrew regułom określonym w art. 454 § 1 k.p.k. rażąco naruszając regułę *ne peius*, co niewątpliwie miało wpływ na treść orzeczenia. Przypomnieć należy, iż zgodnie z treścią art. 454 § 1 k.p.k. *sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie*. W przepisie tym zawarto, w sytuacjach tam wskazanych, ograniczenie o charakterze bezwzględny reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy na niekorzyść oskarżonego (obwinionego), nawet w przypadku wniesienia zasadnego środka odwoławczego.

Jak trafnie podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego w sytuacjach, w których przedmiotem zaskarżenia jest wyrok uniewinniający, umarzający postępowanie lub umarzający je warunkowo, reguła *ne peius*, wyrażona w art. 454 § 1 k.p.k., w sposób istotny modyfikuje zasady orzekania na niekorzyść oskarżonego przewidziane w treści art. 434 § 1 k.p.k. W odniesieniu do tych trzech kategorii rozstrzygnięć sąd odwoławczy nie może dokonać zmiany polegającej na skazaniu oskarżonego (obwinionego). Bezpośrednie skazanie przez sąd odwoławczy, zwłaszcza osób uniewinnionych przez Sąd I instancji, stanowi

złamanie konstytucyjnej zasady dwuinstancyjnego orzekania o winie i odpowiedzialności karnej (zob. wyrok z dnia 18 marca 2010 r, III KK 26/10, LEX nr 575273). W przypadku złożenia zasadnej apelacji na niekorzyść oskarżonego (obwinionego), od jednego z przywołanych wyżej orzeczeń, sąd odwoławczy może jedynie uchylić zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Reguła *ne peius* nie wyłącza w ogóle i automatycznie możliwości skazania obwinionego w sytuacji, gdy wydano wobec niego jedno ze wskazanych orzeczeń, a jedynie przerzuca możliwość wydania niekorzystnego orzeczenia na Sąd I instancji.

Zaszła więc konieczność uchYLENIA zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu, który w sposób prawidłowy rozpozna zarzuty zawarte w odwołaniu Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, a w przypadku uznania ich za zasadne, uchyli orzeczenie Sądu I instancji i sprawę przekaże temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zauważyć należy, że w związku z kierunkiem kasacji Ministra Sprawiedliwości na niekorzyść obwinionego, w przypadku ponownego rozpoznawania sprawy przez Sąd I instancji, nie jest wykluczone wydanie wyroku skazującego.

Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie kasacji obrońcy obwinionego do zarzutu naruszenia art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, gdyż jest to wystarczające do wydania orzeczenia, a co jest zgodne z art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

kc